

## Knygų recenzijos

### **Surgailis, Gintautas. *Antrasis Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pėstininkų pulkas.***

*Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2014.*

Kpt. lt. Karolis

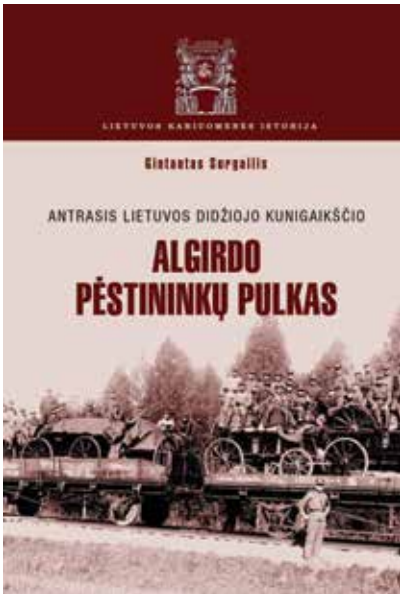
*Lietuvos karo akademijos*

*Vadų ir jaunesniųjų štabo karininkų kursai*

Knygos autorius Gintautas Surgailis – buvęs Lietuvos kariuomenės karininkas, atsargos pulkininkas leitenantas, taip pat istorikas ir rašytojas, parašęs reikšmingų darbų Lietuvos istorijos bei Lietuvos kariuomenės temomis. Autorius turi didžiulę istorinę patirtį ir išsilavinimą, todėl lengvai

reiškia nuomonę, tiksliai aprašo Lietuvos istorijos įvykius. Knygą „Antrasis Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pėstininkų pulkas“ galima vertinti kaip vieną stipriausių G. Surgailio darbų.

Knygoje nagrinėjamas Antrojo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pėstininkų pulko susikūrimas sunkiu laikotarpiu – 1918 metais, taip pat aprašomi svarbūs istoriniai pulko mūšiai, rutina taikos metais ir pulko likvidacija 1940 metais,



prasadėjus Sovietų Sąjungos okupacijai. Pagrindinis dėmesys knygoje skiriamas Lietuvos žmonėms, kurie, vedami kovos dvasios, nepabūgę pavojų ir sunkumų, stengėsi neprarasti ryžto atkakliai kovodami ir atlikdami savo pareigas gimtajai šaliai.

Autorius knygoje remiasi įvairiais šaltiniais, tarp kurių ir pulko vadų įsakymai, saugomi Lietuvos centriname valstybės archyve ar pulke tarnavusių karininkų ir karių atsiminimai (pavyzdžiui, Prano Mačiulio atsiminimai apie tarnybą pulke pirmaisiais metais). Pulko istorija knygoje pasakojama chronologiniu būdu: nuo jo kūrimosi ir pačių pirmųjų kovų iki 1940 m., kai Lietuvoje prasidėjo sovietų okupacija. Tai leidžia skaitytojui suprasti, kaip pulkas augo, su kokiais sunkumais susidūrė, kokį poveikį patyrė įvairiomis istorinėmis aplinkybėmis, kurios apėmė ir Raudonosios armijos bei Lenkijos kariuomenės išpuolius. Siekdamas skaitytojui padėti suprasti Antrojo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pėstininkų pulko reikšmę ir vaidmenį Lietuvos istorijoje autorius stengiasi atskleisti ir išnagrinėti visus reikšmingiausias su pulku susijusius įvykius ir faktus.

Knyga parašyta sklandžiu, aiškiu stiliumi, nes autorius G. Surgailis yra atsargos karininkas, kuriam kariniai terminai nėra svietimi, jis vartoja daug karinės terminijos ir karo tematikos posakių. Skaitant knygą susidaro įspūdis, kad ji labiau skirta karinių žinių turinčiai auditorijai, tačiau gali būti įdomi ir žmonėms, besidomintiems Lietuvos istoriniais įvykiais arba Lietuvos kariuomenės istorija.

Knygoje Antrasis Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pėstininkų pulkas atskleidžiamas kaip bendruomenė, kurioje ryškios tokios vertybės, kaip patriotizmas, tautiškumas, vienybė ir atsida-  
vimas Lietuvos valstybei. Pulkas susikūrimo pradžioje buvo nežinomas ir nesureikšminamas, tai yra jis nebuvo Lietuvai reikšmingas karinis dalinys, tačiau per visą gyvavimo laikotarpį šis pulkas parodė, koks gali būti galingas, ryžtingas ir nepalaužiamas. Antrojo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pėstininkų pulkas, bėgant metams, vis stiprėjo ir atliko daug Lietuvos istorijai reikšmingų žygdarbių. Nepaisant nedidelių resursų, personalo, taktikos žinių

trūkumo, vedamas kovos dvasios ir bendro tikslo, pulkas laimėjo ir atkariavo ne vieną Lietuvos teritorijos dalį. Skaitydamas knygą, dažnai save mačiau šalia karių ar karininkų, priimančių tam tikrus sprendimus, ypač netinkamus taktinius sprendimus. Analizuodamas tuo metu per mūsų padarytas klaidas, galėjau iš arčiau pažvelgti į savo klaidas, padarytas profesiniame kelyje, kurios yra kartojamos istorijos tėkmėje ir ne visada suprantamos šiomis dienomis. Turbūt kiekvienas skaitytojas, nesvarbu, ar jis karys, ar civilis, galėtų save įsivaizduoti pulko karių vietoje ir pasisemti jų ryžto bei atsidavimo Lietuvai, visuomenei ir šeimai.

Knyga apima nemažai dėmesio vertų aktualių temų, kurios nepraranda vertės ir šių dienų Lietuvos kariuomenėje bei visuomenėje. Skaitytojas gali įsisavinti tam tikras vertybes ir suprasti Lietuvos istorijos įvykių reikšmę šių dienų gyvenimui. Knygoje galima išskirti dvi ryškesnes glaudžiai susijusias temas: pirmoji – iš istorijos žmonės visada mokosi ir identifikuoja išmoktas pamokas, kad ir kokios jos būtų, antroji – be kovos dvasios sklandžiai neįvyktų nė vienas mūsų, nė vienos pratybos.

1. Kovos dvasia: knygoje atskleidžiamas Lietuvos kariuomenės karių ryžtas, pasitikėjimas vadais, nesavanaudiškumas ginant savo šalies teritorijas, valstybę ir jos visuomenę. Ši tema glaudžiai susijusi su šių dienų Lietuvos kariuomenėje skiepijamomis vertybėmis. Kaip tuometis pulko vadas Vincas Gloveris sakė, „<...> *kovinė dvasia yra pats svarbiausias dalykas kariuomenėje* <...>“<sup>1</sup>.

2. Iššūkiai Lietuvos istorijai: knygoje kalbama apie iššūkius, kuriuos patyrė Lietuvos ginkluotosios pajėgos. Tai leidžia skaitytojui įsijausti ir suprasti Lietuvos istorinį pagrindą ir sunkumus, su kuriais susidūrė mūsų protėviai, gindami gimtąją šalį, kad galėtume gyventi laisvi.

Knygos skaitytojas ne tik skatinamas suprasti Lietuvos istorijos reikšmę, bet ir pabrėžiama, koks turėtų būti tautos atsidavimas ir kovos dvasia norint išsaugoti savo valstybę, jos visuomenę ir tradicijas. Kadangi autorius šią knygą rašė remdamasis autentiškais

<sup>1</sup> Surgailis, G. Antrasis Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pėstininkų pulkas. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2023, p. 187.

patikimais istoriniais šaltiniais, jis geba įtikinti skaitytoją turima kompetencija ir argumentais, pateikdamas tuomečių vadų įsakymus, ten tarnavusių karių rašytinius atsiminimus. Atsižvelgiant į šių dienų aktualijas, ypač į Rusijos karą Ukrainoje ir šios šalies karių bei visuomenės atsidavimą ginant savo valstybę, skaitytojui leidžiama suprasti, kaip mes, kaip valstybė, turėtume pasisemti įkvėpimo ir pasimokyti iš istorinių įvykių. Nors tuometis Antrojo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pėstininkų pulko vadas Vincas Glovackis buvo itin griežtas ir reiklus dėl tvarkos tiek eiliniams kariams, tiek bataliono vadams, jis buvo atsidavęs savo tarnybai ir didžiavosi tuo, ką daro dėl Lietuvos. Besikuriančiam naujam pėstininkų pulkui trūko personalo, ginkluotės, aprangos, gerų gyvenimo sąlygų, bet V. Glovackis, turėdamas viziją, koks privalo būti Antrasis pulkas, atkakliai siekė užsibrėžtų tikslų. Tikslai nebuvo pasiekti per savaitę ar mėnesį, bet pamažu visos sąlygos gerėjo. Kadangi tik susikūrusiam pėstininkų pulkui buvo sunku pritapti prie kariuomenės gyvenimo, pulko vadas pats eidavo tikrinti, ar kariai ir karininkai laikosi tvarkos, – tai rodo vado užsidegimą ir atsakingumą. Nagrinėjant vado V. Glovackio veiksmus, pastebimi transakcinės lyderystės bruožai, nes už kiekvieną nusižengimą tiek karininkui, tiek kariui buvo taikomos tam tikros bausmės ir papėikimai. Lygindamas su šių dienų vadovais, vadais, viršininkais ir remdamasis savo patirtimi, galiu teigti, kad vadovavimo stilius nėra labai pasikeitęs ir šiomis dienomis, nors dabar visuomenėje vis dažniau kalbama ir bandoma taikyti kitokį vadovavimo stilių – transformacinės lyderystės. Kad ir koks vadovavimo stilius vyravo tuo metu, Antrojo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pėstininkų pulko vadas buvo užsitarnavęs pagarbą ir autoritetą, tai leido pulkui, turinčiam minimalius išteklius ir resursus, vykdyti jam iškeltas užduotis be nepasitenkinimo.

Apibendrinamas šią knygą rekomenduoju tiems, kas domisi Lietuvos istorija, taip pat tiems, kam svarbios tokios vertybės, kaip kovos dvasia, pasiaukojimas, narsa ir atsidavimas tėvynei. Ieškantiems autentiškais faktais paremtos istorinės knygos, kuri paveiktų patirtais realiais išgyvenimais, ši knyga leis susimąstyti apie

išmoktas praeities pamokas. Knyga taip pat gali būti naudinga ne tik skaitytojams, tarnaujantiems kariuomenėje ar besidomintiems istorija, bet ir studentams, moksleiviams, kurie nori daugiau sužinoti apie Lietuvos praeitį, įsisavinti to laikmečio žmonių idealus – atsidavimą, patriotizmą, nesavanaudiškumą ir užsispyrimą, tai ko šių laikų visuomenėje kartais pritrūkstama. Žinoma, šandien matome ir pavyzdžių, kai visuomenė vienijasi, tačiau aiškiai pastebimas ir susiskaldymas, nuomonių išsiskyrimas. Tokie leidiniai, kaip knyga „Antrasis Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pėstininkų pulkas“, skatina susimąstyti ir suprasti, kad tik tikėdami savimi bei savo visuomene ir būdami patriotiškai galime gyventi taikiai ne tik savo šalyje, bet ir visame pasaulyje.